

נוהל בהמה רובצת - האם משיג את מטרתו (או אולי ההיפך)?

המצב עד להוצאת הנוהל:

עד אוגוסט 2013 לא היה קיים נוהל טיפול בבהמה רובצת. ההתייחסות היחידה לנושא זה הייתה בתקנות ההובלה שם נקבע בסעיף 6 כי אין להוביל בהמה רובצת, אלא אם ניתן לכך אישור ממנהל הלשכה הוטרינרית. בפועל במשך שנים ניתנו אישורים להוצאת רובצות לשחיטה דחופה. אולם, החל מלפני כשנה נתקבלה החלטה בשירותים הוטרינריים לא לאפשר הוצאה של פרות רובצות, והכלל היה שלא ניתן אישורים להוצאת רובצות לבית המטבחים. במצב דברים זה רופא מטפל שנתקל בפרה רובצת, בהסכמת הרפתן, נאלץ לבצע המתת חסד. רפתנים שלא הסכימו לביצוע המתת חסד, שכן יש בכך נזק כלכלי לא מבוטל ניסו למכור הפרה לבשר ללא ידיעת והסכמת הרופא המטפל. על מנת למנוע מצב זה, של מכירת הפרה לשחיטה "שחורה" הוציא מנהל השירותים הוטרינריים נוהל המחייב דיווח על קיומה של פרה רובצת במשק.

נוהל בהמה רובצת:

נוהל בהמה רובצת פורסם באוגוסט 2013 על ידי מנהל השירותים הוטרינריים. הנוהל מחייב את בעל המשק לדווח ללשכה הוטרינרית הרלבנטית אודות קיומה של פרה רובצת תוך 36 שעות מרגע שהוגדרה כרובצת. פרה רובצת מוגדרת כפרה שאינה יכולה לקום על רגליה בכוחות עצמה למשך יותר מ-24 שעות. לפיכך, חובת הדיווח על קיומה של פרה רובצת נוצרת 60 שעות מרגע שהחלה לרבוץ. כמובן שבמשך 60 השעות הללו חובה לטפל בפרה ולספק לה מים ומזון, טיפול רפואי, לחלוב אותה, ולשמור על מרביץ רך ונקי. פרה שדווחה כרובצת לא ניתן להוציא מהרפת אלא באישור מיוחד של מנהל הלשכה הוטרינרית. מעיון בנוהל נראה שאין כמעט אפשרות לקבל אישור שכזה - ולכן פרה רובצת שאינה קמה תוך 5 ימים מרגע שהחלה לרבוץ מחויבת בהמתת חסד במשק. חשוב להדגיש, כי במידה והרופא הוטרינר המטפל ראה את הפרה וקבע שאין ביכולתה לקום על רגליה ב-24 שעות הקרובות מחובתו לדווח על הפרה כרובצת למנהל הלשכה הוטרינרית. אם נפשט את כל האמור לעיל ניתן לסכם ולומר ש:

א. פרה שרובצת 60 שעות - חובה על הרפתן לדווח עליה ללשכה, בטופס שהפיצו השוט"ט ונמצא באתר "החקלאית" באינטרנט במדור טפסים.

ב. פרה רובצת שהרופא המטפל קבע שלא תוכל לעמוד על רגליה ב-24 שעות הקרובות חייב לדווח עליה ללשכה.

ג. פרה שדווחה כרובצת ולא הצליחה לקום בכוחות עצמה תוך 5 ימים מרגע שהחלה לרבוץ חייבת לעבור המתת חסד.

ד. תאורטית ניתן לקבל אישור ממנהל הלשכה להוציא פרה רובצת לשחיטה דחופה, אך בפועל אין אפשרות לקבל אישור שכזה לפי הנוהל, שכן על הפרה לעמוד בתנאים שלעולם לא יתקיימו בפרה רובצת... (כגון יכולת לעמוד על רגליה בכוחות עצמה...).

תרשים זרימה:

פרה החלה לרבוץ	מוגדרת כרובצת	חובת דיווח רפתן	המתת חסד
↑	↑	↑	↑
0 שעות	24 שעות	60 שעות	5 ימים

הבעייתיות בנוהל החדש:

באותם מקרים ומקומות הפועלים על פי ההיגיון הטמון בהסדר מבוצעת המתת חסד מהירה של פרות רובצות. אולם, ברפתות רבות, ההסדר משיג בדיוק את התוצאה ההפוכה ממה שנתכון - במקום למנוע צער בעלי חיים ישנה החרפה של הסבל הנגרם לבעל החיים. כך, במשקים שאינם מוכנים לבצע המתת חסד מתוך תקווה שהפרה תקום על רגליה או ממניעים אחרים (כלכליים/דתיים) יכולה פרה לרבוץ תקופה ארוכה (5 ימים לפי ההסדר החדש) תוך שהיא סובלת מכאב ועקה גדולים. זאת ועוד, אין לרפתן אינטרס לדווח על פרה רובצת וכך ניתן לצפות שדיווח שכזה לא יתרחש, ואם כן, הוא ייעשה יותר מ-24 שעות אחרי תחילת הרביצה. וכאן נשאלת השאלה - מה דינה של פרה שרובצה 24 שעות, קמה לשעה וחזרה לרבוץ- האם "מניין" שעות הרביצה מתחיל מחדש? ומה לגבי הסתרת הרובצת מעינו של הרופא? רפתן שידוע כי על הרופא לדווח על פרה רובצת יכול לדאוג שהרופא לא יראה את הפרה ולא יבדוק אותה וכך למנוע דיווח לגביה (ובדרך זו יימנע ממנה טיפול רפואי, מה שעלול להחמיר את מצבה!).

המצב בחו"ל:

קנדה: פרה רובצת חייבת בדיווח לשירותים הווטרינריים. באישור ופיקוח של איש השירותים הווטרינריים הפרה הרובצת נשחטת במשק ועל הגופה להגיע תוך שעתיים מרגע השחיטה לבית המטבחים לפירוק הגופה. כך, נמנעים מהפרה הסבל שבהעמסה והובלה לבית המטבחים וגם סבל הרביצה ומהרפתן נמנע חסרון כיס.

פרה רובצת	דיווח ללשכה	שחיטה במשק	הובלה לבית המטבחים	הגעה לבית מטבחים
↑	↑	↑	↑	↑
בהקדם	0 שעות	עד שעתיים	2 שעות משחיטה	

ארה"ב: ההמלצה של ארגון רופאי הבקר האמריקאים (AABP) מיוני 2013 קובעת שאין להוביל פרה רובצת ויש לבצע המתת חסד או שחיטה הומנית (הימום לפני שחיטה) במשק.

אנגליה: ישנה אפשרות לבצע שחיטה של בעל חיים במשק, אם זה סובל ולא ניתן להובילו לבית המטבחים. שם אין צורך בנוכחות וטרינר מטעם המדינה, ובלבד שהשחיטה במשק עומדת בתנאי ההיגיינה הנדרשים על פי חוק.

הפתרון הראוי לדעתי:

הפתרון הקנדי הוא המתאים לנו ביותר. צריך מנגנון בקרה של המדינה (שירותים ווטרינריים) שיאפשר שחיטה במשק והעברת הגופה לפירוק בבית המטבחיים. כך יימנע סבלה של הבהמה וגם סבלו של הרפתן. נוכחות נושא משרה בשו"ט בחצר הרפת תשמש הזדמנות פז להגשת הערכה כתובה הסוקרת רווחת בע"ח שיצורף לדוח לשחיטת הדחק. נותר רק לזכור צמצום סבלה של הפרה היה, נשאר ויהיה בראש ענייננו.

לפיכך, יש לשקול חזרה להסדר מפוקח ומסודר שלא יאפשר לרפתן קבלת תמורה עבור הבשר אם השחיטה במשק לא נעשתה לפי הוראות החוק. על החוק להיות פשוט וברור (בניגוד לסרבול הקיים היום בנושא).

ד"ר גלעד פקטור